

[B] “ROOIE NELLY”. DE BIOGRAFIE
VAN NELLY MAES

In de biografie *Ongebonden best*, over zijn streekgenote en politica Nelly Maes (°1941), laat de Lokerse leraar en publicist Alain Debbaut (°1961) onder meer Marleen, de vijf jaar jongere zuster van Nelly Maes, aan het woord om aan te tonen dat de flamboyante, altijd kritische, soms heftige, dikwijls geëmotioneerde en af en toe gecontesteerde en controversiële Vlaams-nationalistische politica – de “Vlaamse pasionaria” volgens sommige Franstaligen – tegelijk ook kon optreden als verzoener. Zo leverde zij veel inspanningen om het uit elkaar groeiende gezin waaruit zij stamde bij elkaar te houden, probeerde zij lange tijd haar kapseizende huwelijk te redden en trachtte zij met alle eerbare middelen en soms tegen beter weten in de Volksunie voor de ondergang te behoeden, toen deze Vlaams-nationalistische partij bij het begin van de 21ste eeuw op springen stond – en uiteindelijk implodeerde. De hoofdtitel van deze monografie over de feministische Nelly Maes, *Ongebonden best*, verwijst naar de onafhankelijkheid en de zelfstandigheid waarop zij in tal van opzichten zo was gesteld. De woorden zijn ontleend aan een vers uit een gedicht van de Antwerpse dichteres Anna Bijns (1493-1575): “Ik en acht niet kleine ’t huwelijk, nochtan / Ongebonden best, weeldig wijf zonder man”... Eén van de opmerkelijkste illustraties van de ongebondenheid van Nelly Maes was het feit dat zij in 1990 als enige Volksunie-Kamerlid vóór de abortuswet stemde.

Nelly Maes is de oudste in een gezin van een veehandelaar uit het Wase dorp Sinaai, sinds de gemeentefusies van 1977 een deelgemeente van de stad Sint-Niklaas. Zij studeerde regentaat en werd lerares in het katholieke Instituut Berkenboom in Sint-Niklaas, maar liet haar gelovige achtergrond al vlug achter zich. Via het (Jong-)Davidfonds en de Stichting Lodewijk De Raet belandde zij in het midden van de jaren zestig in de partijpolitiek, met name – hoewel dat niet voor de hand lag – in de Volksunie. Die Vlaams-nationalistische partijformatie werd toen nog in grote mate gedomineerd door (kinderen van) collaborateurs en had bovendien niet bepaald een vrouwvriendelijke reputatie. Van 1970 tot 2010 zetelde Nelly Maes

Nelly Maes, Foto Tom Cobbaert (ADV.N).

in de gemeenteraad van Sint-Niklaas, de Kamer van Volksvertegenwoordigers, de Senaat en in het Vlaamse en het Europese parlement. Het enige uitvoerende bestuursmandaat dat zij bekleedde, was schepen in Sint-Niklaas. Dat zij gepasseerd werd voor het ministerschap van Ontwikkelings-samenwerking, een materie waarmee zij vertrouwd was en die zij beheerste, betreurt zij nog altijd, zij het zonder rancune. Ondanks kritische beschouwingen over beiden denkt Nelly Maes daarnaast met “groot respect” terug aan haar “leermeesters” in de politiek, Maurits Coppieters (1920-2005) en Hugo Schiltz (1927-2006), de eerste meer als inspirerend en enthousiasmerend ideoloog, de tweede als kunstminnend en zeer belezen jurist en intellectueel. Schiltz is voor Maes ook een uitmuntend strateeg die via zijn goede contacten met sommige Franstaligen mee de openingen maakte voor de opeenvolgende federaliserende staatshervormingen vanaf de jaren tachtig.

Haar vader vond Nelly's politieke engagement eigenlijk maar niets, maar steunde haar desondanks tot aan het eind van zijn leven door dik en dun. Van haar moeder erfde Nelly Maes haar cultuur-

flamingantisme, maar zij was minder geporteerd voor het politieke verlengstuk dat haar oudste dochter daaraan breidde.

Ongebonden best, dat in de eerste plaats gebaseerd is op interviews met rechtstreeks betrokkenen en uiteraard met de gebiografeerde zelf, staat vol (uitermate *realpolitische*) “onthullingen” uit de coulissen van de politiek: over het Egmontpact, de Sint-Niklase stadspolitiek, de poging tot progressieve samenwerking Het Sienjaar in de jaren negentig, de (soms nogal solistische) toenaderingen van Bert Anciaux (*1959) tot zowel de liberalen als de socialisten, het uiteenvallen van de Volksunie en de oprichting van de Nieuw-Vlaamse Alliantie (N-VA). In deze inblik achter de schermen en in de achterkamers van de (Vlaams-nationalistische) (partij)politiek ligt dan ook de belangrijkste historisch-informatieve waarde van deze uitstekende biografie, die tegelijk een leven en een tijdsbeeld schetst.

Kenschetsend voor Nelly Maes is de uitspraak dat verontwaardiging in haar hele politieke carrière een drijfveer is geweest. Nog zo'n citaat waarmee ze haar politieke loopbaan en haar internationalistisch flamingantisme van eerder linkse signatuur karakteriseert: “De dingen bewogen niet alleen bij ons, maar in de hele wereld. (...) Maar diegenen die in die periode (*de late jaren zestig en het begin van de jaren zeventig, NvC*) alleen de Vlaamse thematiek zagen, hadden het toen niet begrepen, en degenen die nu denken dat de Vlaamse thematiek er niets mee te maken had, die hebben het ook niet begrepen.”

Maar ook over Vlaanderen en Europa anno 2013 doet Maes nog opmerkelijke uitspraken: “Het Europese project loopt averij op omdat het niet voldoet aan de verwachtingen van de burger. Het marktdenken heeft het principe van de solidariteit aangetast. Dat bedreigt het eenmakingsproces in Europa”, zegt ze. En ook: “Ik vind dat de communautaire lijn moet worden doorgetrokken naar de grootst mogelijke zelfbeschikking voor Vlaanderen binnen België en in Europa, maar ik ben geen separatist. In zoverre de N-VA dat verhaal mee schrijft, wil ik het ook steunen. Maar ik ben natuurlijk niet degene die een meer zelfstandig Vlaanderen wil realiseren om het rechtser te maken.”

Alain Debbaud produceerde een inhoudelijk hoogstaande biografie die ook stilistisch getuigt van kwaliteit. “Tenslotte is dit geen hagiografie geworden. Nelly was/is geen heilige”, zo schrijft de auteur terecht in het woord vooraf. Even terecht zijn de woorden waarmee hij Maes’ politiek-maatschappelijke engagement, dadendrang, zin voor initiatief en inzet omschrijft, alsook het perspectief van waaruit Maes die op een even gedreven als gedegen wijze gedurende vier decennia heeft vervuld en nog vervult, momenteel onder meer als waarnemend voorzitter van het Algemeen Nederlands Verbond (ANV) en lid van de Gravensteengroep. Daarover zegt Debbaud: “Ze zag de wereld (...) heel ruim, van het Waasland tot de internationale politiek.”

Bij dat alles aarzelde Maes overigens niet zowel het parlementaire spreekgestoelte als de barricaden van de straat te gebruiken om haar meestal ongezoeten maar gefundeerde mening te ventileren. Om deze en andere redenen werkte Maes’ optreden al vanaf haar intrede in de nationale politiek als een rode lap op een stier voor ‘t *Pallierterke*, zodat dit rechts-radical Vlaams-nationalistische weekblad haar sinds die tijd steevast schimpend en smalend catalogiseert als “*Rooie Nelly*”.

Omdat Maes “altijd graag het laatste woord had”, gebeurt dat ook in deze recensie: “Ik heb behoefte aan bedachtzaamheid, aan reflectie (*haar grote liefde voor literatuur en vooral voor poëzie, NvC*), maar ook aan actie en vooroplopen. Die twee tegengestelde krachten zitten natuurlijk wel in vele mensen, maar bij mij misschien wat meer uitgesproken.”

NICO VAN CAMPENHOUT

ALAIN DEBBAUD, *Ongebonden best. Nelly Maes. Vrouw en Vlaams*, Pelckmans, Kalmthout, 2013, 268 p.
